

Ta ordet!

Strategiplan for språk- og begrepslæring, skrive- og leseopplæring, bruk av læringsstrategier og overgang barnehage-skole.

Del I

Revidert utgave 2010

Osen

Roan

Åfjord

**OSEN
KOMMUNE**

**ROAN
KOMMUNE**

**ÅFJORD
KOMMUNE**

STRATEGIPLAN (rev 2010)

Språkstimulering

Skrive- og leseopplæring

Læringsstrategier

**Overgang førskole/skole - 4. årstrinn
2010**

FORORD

Mange takk til plangruppa med representanter fra barnehager og skoler i Osen, Roan og Åfjord.

Det har vært mange konstruktive innspill og erfaringsutvekslinger underveis i revisjonsprosessen. I arbeidsgruppa har det vært følgende medlemmer:

Liv Strømsli, Åfjord
Mette Minsaas, Åfjord
Lasse Grøntvedt, Åfjord
Lena Storhaug, Osen
Helga Momyr, Osen
Nina Malkenes, Roan
Monica Aune, Roan

Vi ønsker lykke til i det videre arbeidet!

Desember 2010

Olaug Sæverud
Regional kontakt i PPT

Jan-Ole Pedersen
Nord- Fosen PPT

INTENSJON OG FØRINGER MED STRATEGISK PLAN

MÅLSETTING

- Tydeliggjøre felles forpliktende satsing
- Skal fungere som konkret redskap
- Skal sikre gode overganger
- Sikre kvalitet og kompetanse i møte med barna

MÅLGRUPPE

- Barn i overgangen førskole/skole -4 årstrinn
- Ansatte i barnehager og skoler
- Foresatte

MEDSPILLERE

- Kommunale tjenester
- Kommunens ledelse

PLATTFORM

- Lov om barnehager
- Opplæringsloven
- Kunnskapsløftet
- Tiltaksplan:
Gi rom for lesing”
- Rammeplan, barnehagen
- St.meld 30:” Kultur for læring”
- Stortingsmelding nr 41
Kvalitet i barnehagen
- Veileder: Fra eldst til yngst
- Konstruktivistisk læringssyn
- Anerkjent forskning
- Anerkjente arbeidsmåter
- Forankret i skoleeier

INNHold OG OPPBYGGING AV STRATEGISK PLAN

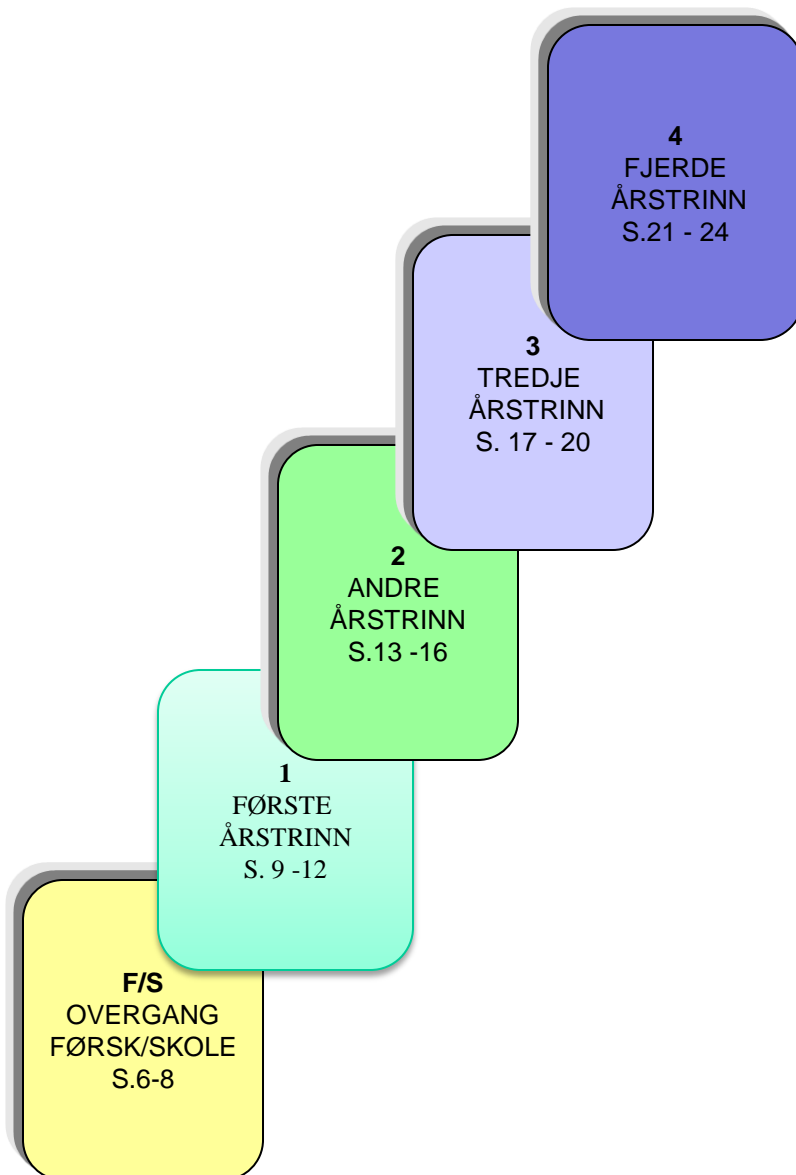
DEL I: HANDLINGSPLAN

- 1. Ideelle mestringsmål for Årstrinn**
- 2. Bekymring knyttet til utvikling**
- 3. Systematisk observasjon/kartlegging**
- 4. Generell styrking i tilpasset opplæring/tiltak**
- 5. Oppfølging av kartlegging og samarbeid**
- 6. Krav til kompetanse og kompetanseutvikling**
- 7. Opplæring av minoritetsspråklige**

DEL II: REGIONAL HÅNDBOK

Ferdigrevidert i 2011, se rev utdrag i Vedlegg for Nord-Fosen

KONKRETISERING AV MÅL OG TILTAK UNDER HVERT ÅRSTRINN

F/S OVERGANG FØRSKOLEALDER/SKOLE

F/S. 1 A IDEELLE MESTRINGSMÅL KNYTTET TIL SPRÅKUTVIKLING (jfr TRAS)

SAMSPILL, KOMMUNIKASJON, OPPMERKSOMHET

Kan delta i samleik med andre barn over tid
Kan delta i rolleleik
Følger "sosiale spilleregler"
Kan fortelle en historie med en viss sammenheng
Kan gjøre seg lett forståelig
Kan fortelle vitser/gåter
Kan holde oppmerksomhet mot noe over lengre tid
Kan leike uten å forstyrre/avbryte andre
Kan leike/delta i frie aktiviteter på en adekvat måte

SPRÅKFORSTÅELSE, SPRÅKLIG BEVISSTHET

Kan kategorisere ting(eks klær,møbler,leiker)
Forstår gradbøying av adjektiv (eks mindre ,lengste)
Kan fortelle noe om hva en ting er (eks hva er en bok?)
Kan rime på egen hånd
Viser interesse for leikeskriving
Kan skrive navnet sitt

UTTALE, ORDPRODUKSJON, SETNINGSPRODUKSJON

Kan uttale konsonantsammensetninger i ord
Kan uttale s-lyden riktig
Kan uttale r-lyden riktig(I samsvar med dialekt)
Bruker flertallsform av substantiv
Bruker fortidsform av verb
Bruker ord som angir form,størrelse og antall
Stiller hvorfor og hvordan-spørsmål
Bruker setninger som viser til noe som har hendt ,skal hende
Bruker fordi-setninger

F/S OVERGANG FØRSKOLEALDER/SKOLE

BEKYMNING KNYTTET TIL SPRÅKUTVIKLING

- Er det åpne felt innenfor sirkelen i TRAS?
- Har det manglet systematiske tiltak over tid?
- Sammenheng språkutvikling og sosialt samspill ?
- Er det grunn til bekymring knyttet til nødvendig samarbeid mellom barnehage og foresatte ?
- Er det manglende rutiner mellom samarbeidspartnere ved overgang førskolealder /skole som virker negativt for enkeltbarn med særskilte behov for oppfølging?
- Egen plan/strategi for oppfølging av minoritetsspråklige

SYSTEMATISK OBSERVASJON

- TRAS brukes som verktøy for systematisk observasjon og utgangspunkt for tiltak i barnehagen

- TRAS første del av høsten på 1. årstrinn dersom barnet ikke har gått i barnehage Språk 5-6 ved behov, pilot

EKS PÅ TILTAK

- Legge bedre til rette for å utvikle rolleleik
- Legge bedre til rette for å utvikle det å fortelle, å lytte og ta tur
- Utvikle det å sette ord på egen opplevelser og følelser
- Språkleiker/språkverksted (Fosenmod): Rim og rytme, sangleiker,
- Leikeskiving, etablere et riktig blyantgrep iht alder/utv
- Få erfaring med fri ass.
- Tankekart , bruk av konkrete,bilder knyttet til felles tema
- Organisert tid til høytlesning
- La barna utforske bøker med bilder og tekst
- Egen "klubb" med førskoleaktiviteter før overgangen til skolen /organiserte språkgrupper

F/S : OVERGANG FØRSKOLE/SKOLE

F/S OPPFØLGING OG SAMARBEID

- Barnehagen samarbeider med foresatte om viktigheten av sitt systematiske arbeid vedr språkstimulering
- Barnehagen samarbeider om TRAS *inkl tiltak* med foresatte
- Barnehagen innhenter skriftlig samtykke i foreldresamtale vedr enkelt barn og samarbeider med foresatte om infoarket som sendes skolen før 01.05
- For barn uten barnehageplass: Helsesøster har ansvaret for informasjonen
- Barnehagen samarbeider med PPT om temakveld for foreldre med fokus på språk siste året i barnehagen
- Barnehage og skole samarbeider om foreldremøte ved skolestart som inkluderer info om hjelpeapparatet

F/S KRAV TIL KOMPETANSE KOMPETANSEUTVIKLING (del i to)

- Krav til personalet om å inneha grunnleggende kunnskap om barns språkutvikling
- Styrer har ansvar for å organisere kollegaveiledning internt
- Krav til personalet om å ha grunnleggende kunnskap om lovverk og rammeplan for barnehagen
- Barnehagens pedagogiske ledere skal ha kunnskap om lovverk og ny læreplan for skolen og til arbeidsmåter i begynneropplæring
- Leder skal legge til rette for at nytilsatte skal få opplæring i plana, de skal og så legge til rette for at tilsatte. Skal få delta i faglige nettverk/temamøter vedr. språk
- Barnehagens ledere tar ansvar for ansatte slik at de får kurs/ fagdager med fokus på barns språk
- Lærerne skal kjenne til TRAS
- Plana skal være et grunnlag for årsplanleggings arbeidet, plana skal evalueres hver vår

FØRSTE ÅRSTRINN I GRUNNSKOLEN

IDEELLE MESTRINGSMÅL KNYTTET TIL ÅRSTRINNET, s . 1 av 2

•SPRÅKLIGBEVISSTHET

- Rime på egen hånd.
- Framføre dikt, regler, sanger
- Fortelle og gjenfortelle korte historier, vitser, gåter.
- Bli fortrolig med egen artikulasjon: kjenne, smake på lyder (speil)
- Kunne uttale ord langsamt og med kontrollert artikulasjon.
- Kunne klappe stavelser. Vite forskjell på stavelse, ord og setning.
- Vite sammenheng mellom bokstav og lyd.
- Kunne forskjell på bokstavnavn og lyd.
- Telle lyder i ord.
- Finne lydenes plassering i ord.
- Kunne si lydene i to- og trelydsord

•SAMTALEKOMPETANSE, MUNTLLIG DELTAKELSE

- Kunne ta tur, lytte til lærer og medelever
- Uttrykke egne meninger sammen med andre medelever og lærer
- Utvikle muntlig språk ved å delta i i leikprega aktiviteter som i regler/rim/sanger/skuespill
- Delta i samtaler om egen læring sammen med foresatte og lærer

•LÆRINGSSTRATEGIER: "LÆRE Å LÆRE"

- Bli fortrolig med læresamtalen i daglig undervisning
- Kunne assosiere til tankekart/tegnekart/bildekart (på tvers av fag/emner) for å utvikle begrep
- Bli introdusert for strukturerte tankekart

FØRSTE ÅRSTRINN I GRUNNSKOLEN

IDEELLE MESTRINGSMÅL KNYTTET TIL ÅRSTRINNET, s. 2 av 2

•UTVIKLING AV SKRIVEKOMPETANSE

- Skrive for-og etternavn.
- Etablere riktig blyantgrep.
- Kunne leikeskrive/skrive fritt .

- Etablere riktig skriveretning:
Ev. støtte i hermeskriving/kopiering
- Være vant med å skape tekst med eller uten skrivehjelp

- Få erfaring med portefølje/mappe i egen læringsprosess
- Bruke tegning/skriving i læringsstrategi - skjema

•IKT SOM LÆRINGSVERKTØY

- Kunne bruke data til å leike skrive/skriveord og tekster

- Kunne lagre egne arbeider i egen mappe på data

- Kunne hente fram fra samme mappe med tilpasset støtte

•UTVIKLING AV LESEKOMPETANSE

- Være fortrolig med å bli lest for sammen med andre elever i kortere økter daglig

- Kunne delta i samtale med en eller flere om det som blir lest.

- Vite hvordan ei bok er bygd opp:
•Første side , siste side, oppstart på side, leseretning.

- Være vant med daglige økter for å granske bildebøker/lese tilpasset litteratur alene og i gruppe

1 FØRSTE ÅRSTRINN I GRUNNSKOLEN

BEKYMRING

- Bekymring knyttet til det å bli lest for
- Bekymring knyttet til interesse for å leike med språket
- Bekymring knyttet til det å gjøre seg forstått
- Uttaleproblemer
- Bekymring knyttet til systematisk observasjon
- Eleven viser tegn til mistrivsel sammen med elevgruppa/enkeltbarn/voksne
- Bekymring knyttet til kontakt mellom heim og skole
- Eleven strever med de nevntepunkt på lista over mestringsmål

SYSTEMATISK OBSERVASJON OG KARTLEGGING

- Obligatorisk IL- Basis
- U-dir: Leseprøve KTI
- Supplement ved behov
- IL- Basis : individuelle prøver ved behov
- TRAS/deler av TRAS, høst
- Språk 5-6 (individuell)
- Språk 6-16 (individuell)

TILTAK/EKSEMPLER

- Språkleiksgrupper
- Språkverksted etter modell fra Bredtvedt og PPT
- Stasjonsarbeid med tilpasninger ut fra behov

- Forsterket foreldresamarbeid
- Forsterket Klassemiljøarbeid

- Styrking av minoritetsspråklige elever med vekt på å utvide ordforråd ,begreps- og syntaksforståelse

FØRSTE ÅRSTRINN I GRUNNSKOLEN

OPPFØLGING AV KARTLEGGING OG SAMARBEID

- Observasjoner, kartlegging og tiltak drøftes med foresatte
- Faste møter mellom lærerteam og rektor vedr kartlegging og systematiske observasjoner av årstrinnet

- Skolen skriftliggjør arbeidet med kartleggingen i en egen Kvalitetssikringsperm.
- Konsultasjon med PPT etter fastsatt plan i årskalender

Rektor har ansvar for infomøte for foresatte vedr skolestart i samarbeid med barnehagens ledelse

- Barnehagen sender skriftlig vedr skolestartere i samråd med foresatte til rektor på mottakerskole
- Skolen arrangerer temamøte for foreldregruppa i løpet av høsten med fokus på språk, skriving og lesing, eventuelt i samarbeid med PPT

KRAV TIL KOMPETANSE OG KOMPETANSEUTVIKLING

- Kontaktlærere innehar kunnskap om lovverk og ny læreplan for skolen og lovverk og rammeplan for barnehagene

- Rektor setter av tid for lærerteamene til kollegaveiledning på fokus - området
- Rektor sørger for at nytilsatte får innføring i strategiplan og forpliktelsene som ligger innbakt

- Rektor har ansvar for at ansatte får tilført kompetanse ved å delta på kurs/ fagdager med fokus på barns språk og lese- og skriveutvikling

- Plana skal være et grunnlag for årsplanlegging arbeidet, plana skal evalueres hver vår

ANDRE ÅRSTRINN I GRUNNSKOLEN

IDEELLE MESTRINGSMÅL KNYTTET TIL ÅRSTRINNET, s.1 AV 2

SPRÅKLIG BEVISSTHET MED KUNNSKAP OM SETNINGER, ORD, STAVELSER, LYDER

- Utvikle bevissthet om morfemer: Leik med ord , finne ord i ord.
- Kunne gjenkjenne, skrive og benevne alle bokstaver.
- Vite forskjell på store blokkbokstaver og små trykkbokstaver.
- Kunne danne ord med alle bokstaver
- Kjenne igjen de mest høyfrekvente småord som jeg, og, men osv
- Vite hva punktum og spørsmålstejn betyr i en setning.

SAMTALEKOMPETANSE, MUNTLLIG DELTAKELSE

- Kunne ta imot muntlig veiledning alene og i gruppe
- Kunne gi positiv og adekvat respons til medelever i gruppe
- Kunne lære replikker og delta i framføringer knyttet til tema
- og interesse
- Kunne delta i samtale om egen læringsutvikling med bakgrunn i portefølje i elevsamtale og foreldrekonferanser

LÆRINGSSTRATEGIER: "LÆRE Å LÆRE"

- Utvikle læresamtalen på tvers av fag/emner
- Kunne bruke fr assosiasjons tanke/tegnekart
- Introdusere strukturerte tankekart

ANDRE ÅRSTRINN I GRUNNSKOLEN

IDEELLE MESTRINGSMÅL VED UTGANGEN AV ÅRSTRINNET, s. 2 AV 2

SKRIVEKOMPETANSE

- Ha etablert riktig blyantgrep
- Kunne skriveretning og riktig bokstavforming
- Kunne skrive små og store bokstaver
- Kunne skrive enkle lydrette ord

- Kunne dele hørte, lydrette ord i stavelser og fastholde stavelserne under skrivning (opp til tre stavelser)
- Kunne formulere korte setninger skriftlig
- Kunne variere oppbygging av en setning på minst to måter (eks : snu fra fortellende til spørrende)
- Læringsstrategiene integreres i skriveprosessen

•LESEKOMPETANSE

- Lese enkel ord og enkel tekst med sikker fonologisk lesestrategi
- Kunne stille spørsmål til tekst og til bilder i bøker
- Bli fortrolig med helhetslesing som arbeidsmåte

- Være fortrolig med faste daglige lesestunder
- Bøker, bildebøker, tegneserier tilpasset elevens lesenivå
- Være vant med å bruke bibliotek i skolen og i egen kommune

•IKT SOM LÆRINGSVERKTØY

- Bruke data til tekstskaping
- Lagre selvproduserte tekster på data og annen portefølje og hente fram igjen
- Ha tilgang til å skrive på data

ANDRE ÅRSTRINN I GRUNNSKOLEN

BEKYMRING

- Bekymring knyttet til systematisk observasjon/ kartlegging
- Liten interesse for grunnleggende skrive og leseopplæring
- Ikke interessert i tegning/skriving/data
- Mestrer ikke forbindelse mellom lyd og bokstav
- Gjenkjenner/gjenkaller/benevner få bokstaver etter første halvår
- Betydelige skrivemotoriske problemer og vansker med blyantgrep
- Eleven mistrives i elevgruppa, overfor enkeltbarn/voksne
- Bekymring knyttet til kontakt heim-skole
- Eleven strever med flere av de nevnte punktene på lista

TILTAK/EKSEMPLER

- Differensierte språkleiksgrupper i intensive perioder
- Språkverksted etter modell fra Bredtvedt og PPT
- Intensive lesekurs med helhetslesing 6-8 uker
- Tilpasning med økter alene med lærer med leseing og skriving, ca 15- 20 min.,daglig i perioder ved behov

For elever med minoritetsspråklig bakgrunn:

- Utvide ordforråd, begreper og syntaksforståelse
- Forsterking av foreldresamarbeid
- Klassemiljøarbeid

SYSTEMATISK OBSERVASJON OG KARTLEGGING

- Obligatorisk :
Udir: kartleggingsprøve (vår)
OL 64 (høst)
SL 64 (høst)
- Ved behov for individuell observasjon kartlegging:
IL- basis, ,individuelle prøver
T. Carlstens kartleggingsprøver
Lundberg og Herrlin: Leseutviklingskjema
Språk 6-16

ANDRE ÅRSTRINN I GRUNNSKOLEN

OPPFØLGING OG SAMARBEID

- Kontaktlærer har utviklingssamtaler med elev og foresatte
- Observasjoner, kartlegging og tiltak drøftes med foresatte
- Faste møter mellom lærerteam og rektor vedr kartlegging og systematiske observasjoner av årstrinnet
- Møte med PPT etter fastsatt plan i årskalender
- Oppfølging av PPT ved behov opp mot individ i system/ systemnivå
- Skolen arrangerer temamøte for foreldregrupper i løpet av høsten Med fokus på språk, skrive og lesing, eventuelt i samarbeid med PPT

KRAV TIL KOMPETANSE OG KOMPETANSEUTVIKLING

- Kontaktlærere innehar kunnskap om lovverk og ny læreplan for skolen og lovverk og rammeplan for barnehagene
- Rektor setter av tid for lærerteamene til kollegaveiledning på fokusområdet
- Rektor sørger for at nytilsatte får innføring i strategiplanen og forpliktelsene som ligger innbakt
- Rektor har ansvar for at ansatte får tilført kompetanse ved å delta på kurs/ fagdager med fokus på barns språk, skrive og leseutvikling og læringsstrategiene

TREDJE ÅRSTRINN I GRUNNSKOLEN

IDEELLE MESTRINGSMÅL VED UTGANGEN AV ÅRSTRINNET, s. 1 AV 2

SPRÅKLIG BEVISSTHET, KUNNSKAPER OM SETNINGER, ORD, STAVELSER , BOKSTAVER, LYDER

- Gjenkjenne, skrive og benevne alle bokstaver
- Kunnskap om de mest vanlige småorda som jeg, meg, deg, seg, men, hva ,hvem, hvor, det, de, der her ,er, osv
- Dele opp lydrette ord i stavelser, prikke ut vokaler, sette delestreker mellom stavelser, kunne brikkestaving
- Bli kjent med språklige kontraster
Kunne lage minimum to varianter av setninger med samme ordtilfang.

SAMTALEKOMPETANSE, MUNTLLIG DELTAKELSE

- Kunne stille relevante spørsmål til tekst med kjent innhold
- Utvikle det å kunne forklare, fortelle til andre.
- Ta imot og gi beskjeder med tilstrekkelig/adekvat ordforråd.
- Bli kjent med om hvordan valg av ord, stemmebruk og intonasjon gir ulik mening i tekst
- Videreutvikle bruk av portefølje som utgangspunkt for samtale med lærer og med lærer og foreldre

LÆRINGSSTRATEGIER: "LÆRE Å LÆRE"

- Strategier videreføre fra 1. og 2. årstrinn
- Styrkenotat
- Avsnittsoverskrift

TREDJE ÅRSTRINN I GRUNNSKOLEN

IDEELLE MESTRINGSMÅL VED UTGANGEN AV ÅRSTRINNET, s. 2 AV 2

SKRIVEKOMPETANSE

- Kunne skrive og danne ord med alle bokstavene
- Skrive lydrette ord
- Dele opp lydrette ord i stavelser, prikke vokaler, sette delestreker på ord opptil 3 stavelser og klare og fastholde disse under skriving
- Kunne om ords morfologiske struktur og benytte kunnskapen under skriving
- Skrive enkle og sammenhengende tekster
- Skrive brev
- Være fortrolig med logg, friskriving og skriving knyttet til læringsstrategiskjemaer
- Utvikle sammenhengende håndskrift
- Kunne bruke punktum og stor bokstav i skriving
- Kunne bruke IKT som verktøy

LESEKOMPETANSE

- Lese lettleste/tilpassa tekster på eget automatisert lesenivå
- Kunne angripe lengre ord under lesing ved å dele opp ord og å bruke fonologisk lesestrategi
- Ha tilegnet seg kunnskap om ords morfologiske struktur og kunne bruke denne kunnskapen under lesing
- Finne sentrale meningsbærende ord i tekst
- Kunne gjengi innhold av egenlest tekst
- Være kjent med ulike sjangre: Skjønnlitterære tekster i barnebøker Dikt, sagn, eventyr, fabler, myter, legender, brev, avisstoff, faktastoff
- Være vant med fast lesekvart/lesesiesta hver dag
- Være godt kjent med biblioteket og med lånerutiner

TREDJE ÅRSTRINN I GRUNNSKOLEN

BEKYMRING

- Se pkt under 2 årstrinn bekymring knyttet til språklig bevissthet og språkutvikling generelt
- Eleven skjønner ikke at lesing handler om språk
- Viser liten interesse/motivasjon for lesing generelt
- Forstår lite av teksten som han/ hun leser selv eller når det blir lest for han/henne
- Eleven under kritisk grense på kartleggingsprøver
- Mistrivsel generelt

SYSTEMATISK KARTLEGGING

- Obligatorisk :
- Udir: leseprøve (vår)
- OL 120 (høst)
- SL 120 (høst)
- Supplement:
- Carlstens kartleggingsprøver
- Div individuelle prøver, eks IL- Basis,
- Arbeidsprøven
- Språk 6-16
- Lundberg og Herlin: Leseutviklingsskjema

TILTAK/EKSEMPLER

- Differensiering i språkarbeidsgrupper i intensive perioder
- Intensive lesekurs med helhetslesing 6-8 uker
- Veiledet lesing
- Språkverksted, etter Fosenmodell
- Tilpasning med økter alene med lærer med lesing og skrivning, ca 15- 20 min.daglig i perioder ved behov
- For elever med minoritetsspråklig bakgrunn:
Ekstra vekt på å utvide ordforråd, begreps og syntaksforståelse, vekt på formell bokstavopplæring, vekt på å utvikle leseforståelse
- Forsterke foreldresamarbeid
- Forsterke klassemiljøarbeid

TREDJE ÅRSTRINN I GRUNNSKOLEN

SAMARBEID OG OPPFØLGING

- Kontaktlærer har utviklingssamtaler med elev og konferanser med elev og foresatte
- Observasjoner, kartlegging og tiltak drøftes med foresatte
- Faste møter mellom lærerteam og rektor vedr kartlegging og systematiske observasjoner av årstrinnet
- Møte med PPT etter fastsatt plan i årskalender
- Oppfølging av PPT ved behov opp mot individ i system/Systemnivå
- Skolen arrangerer temamøte for foreldregruppa i løpet av høsten knyttet til planen, eventuelt i samarbeid med PPT

KRAV TIL KOMPETANSE OG KOMPETANSEUTVIKLING

- Kontaktlærere innehar kunnskap om lovverk og ny læreplan for skolen og lovverk og rammeplan for barnehagene
- Rektor setter av tid for lærerteamenn til kollegaveiledning på fokus - området
- Rektor sørger for at nytilsatte får innføring i strategiplanen og forpliktelsene som ligger innbakt
- Rektor har ansvar for at ansatte får tilført kompetanse ved å delta på kurs/ fagdager med fokus på barns språk, skrive og leseutvikling og læringsstrategiene

FJERDE ÅRSTRINN I GRUNNSKOLEN

IDEELLE MESTRINGSMÅL VED UTGANGEN AV ÅRSTRINNET, s 1 AV 2

•SPRÅKLIG BEVISSTHET OG •KUNNSKAPER OM SPRÅKET

- Være sikker på hva som er konsonanter og vokaler.
- Kunne stavelsesdele ord og setninger.
- Ha kjennskap til ordklasser og deres funksjon.
- Kunne definere hva en setning er
- Gjenkjenne og samtale om språklige og estetiske virkemidler i sammensatte tekster
- Kunne beskrive språkbruk og likheter og forskjeller på utvalg av norske dialekter og forstå noe svensk og dansk tale

•SAMTALEKOMPETANSE, MUNTLLIG DELTAKELSE

- Kunne praktisere regler for gruppe-samtale.
- Kunne gi uttrykk for egne tanker og opplevelser med bakgrunn i litteratur, teater, film, dataspill og programmer i TV og radio, egne interesseområder
- Kunne bruke Internett til litteratursøk og begrunne eget valg
- Samtale om utvalgt litteratur på nynorsk, samisk og andre språkkulturer
- Være fortrolig med å stille relevante spørsmål til tekster
- Være fortrolig med å framføre egne tekster for medelever
- Kunne oppsummere en tekst og si noe om hva som kan skje videre ut fra teksten

LÆRINGSSTRATEGIER:

”LÆRE Å LÆRE”

- Strategier videreføres fra 1. 2. og 3. årstrinn, se progresjonsplan
- Kunne bruke FoSS- strategien
- Kunne spoletekst
- Bruke strategiene tverrfaglig
- Fotnote som tekststrukturelt virkemiddel

FJERDE ÅRSTRINN I GRUNNSKOLEN

IDEELLE MESTRINGSMÅL VED UTGANGEN AV ÅRSTRINNET s. 2 AV 2

•SKRIVEKOMPETANSE

- Kunne gjennomføre et selvstendig skrivearbeid
- Ha etablert sammenhengende skrift.
- Kunne bruke IKT som redskap
- Strukturere en tekst skriftlig med begynnelse, handling, avslutning
- Lært å variere språket i skriftlig arbeid:
- Setningsproduksjon og ordforråd
- Kunne lage tre variasjoner ut fra en setning
- Ha kjennskap til prosessorientert skrivning og være fortrolig med å sammenligne tekster i skriveprosessen, gi og motta respons
- Ha erfaring med å skrive saksprosa i arbeid på tvers fag (jfr læringsstrategiene)
- Lage sammensatte tekster ved kombinasjon av tekst, lyd og bilde
- Kunne bruke ordliste
- Jobbe med rettskriving ut fra individuelt behov

•LESEKOMPETANSE

- Kunne lese tilpasset tekst flytende (nasjonale prøver)
- Kunne lese de 100 mest vanlige orda ortografisk
- Mestre mer komplisert ordlesing ved bruk av fonologisk strategi
- Kunne lese teksten på TV
- Kunne variere læringsstrategier i arbeid med tekst for å forstå og lære
- Vite at ord i teksten kan vise til hovedord i samme tekst
- Etablert kunnskap om ords morfologiske struktur og kunne bruke denne kunnskapen under lesing
- Eleven skal delta i leseøker i skoletida (lesekvart/lesesiesta)
- Kunne lese for andre
- Være vant med å bruke bibliotek.
- Kunne bruke Internett til litteratursøk

FJERDE ÅRSTRINN I GRUNNSKOLEN

BEKYMRING

- Bekymring fra tidligere årstrinn fortsatt til stede
- Bekymring knyttet til progresjon i språklig utvikling
- Bekymring knyttet til avkoding og lesestrategier
- Bekymring knyttet til leseforståelse
- Bekymring knyttet til bruk av læringsstrategier
- Under kritisk grense på kartleggingsprøver

TILTAK/EKSEMPLER

- Differensiering i språkarbeidsgrupper i intensive perioder
- Intensive lesekurs med helhetslesing 6-8 uker
- Språkverksted etter Fosenmodellen
- Vekt på formell bokstavopplæring
- Tilpasning med økter alene med lærer
- Klassemiljøarbeid
- Lærer skal legge til rette for daglige leseøker i skoletida
- For elever med minoritetsspråklig bakgrunn:
Vekt på å utvikle leseforståelse, ekstra vekt på å utvikle ordforråd, begreps- og syntaksforståelse
- Forsterke foreldresamarbeid

SYSTEMATISK KARTLEGGING

- Obligatorisk
T. Carlstens kartleggingsprøve: Høst og vår
Ordkjedetesten , høst og vår
- Supplement/ved behov
- Arbeidsprøven
- SL 60
- Språk 6-16
- Lundberg og Herrlin: Leseutviklingsskjema

FJERDE ÅRSTRINN I GRUNNSKOLEN

SAMARBEID OG OPPFØLGING

- Kontaktlærer har utviklingssamtaler med elev og konferanser med elev og foresatte
- Observasjoner, kartlegging og tiltak drøftes med foresatte
- Faste møter mellom lærerteam og rektor vedr kartlegging og systematiske observasjoner av årstrinnet
- Møte med PPT etter fastsatt plan i årskalender
- Oppfølging av PPT ved behov opp mot individ i system/Systemnivå
- Skolen arrangerer temamøte for foreldregrupper i løpet av høsten knyttet til fokusområdet, eventuelt i samarbeid med PPT

KRAV TIL KOMPETANSE OG KOMPETANSEUTVIKLING

- Kontaktlærere innehar kunnskap om lovverk og ny læreplan for skolen og lovverk og rammeplan for barnehagene
- Rektor setter av tid for lærerteamene til kollegaveiledning på fokusområdet
- Rektor sørger for at nytilsatte får innføring i strategiplanen og forpliktelsene som ligger innbakt
- Rektor har ansvar for at ansatte får tilført kompetanse ved å delta på kurs/ fagdager med fokus på barns språk, skrive og leseutvikling og læringsstrategiene